

Abych se vám představil

- Ondřej Zahradníček, asistent na Mikrobiologickém ústavu Lékařské fakulty Masarykovy univerzity a Fakultní nemocnice u svaté Anny v Brně
- Zároveň se účastním různých literárních a podobných aktivit, s kamarádem pořádáme každý měsíc literární kabarety
- To, co uvidíte, je spojení obojího 😊

Ještě než začneme:

malé vysvětlení toho, co uvidíte

Tato hříčka byla původně napsána pro klub Leitnerova jako malá „divadelní hříčka“ pod názvem „Advent v dutině ústní“. Opravdu tam byla provedena v premiéře a zároveň derniéře dne 5. prosince 2006. Hráli v ní spolu se mnou Tomáš Hodbod', Olga „Gorgona“ Havlíková a Kateřina „Těhotný Hroch“ Olivová. Vypravěčem byl Štěpán Klempíř. Bylo mi ale líto celou tu věc po jednom představení zahodit, a tak jsem vytvořil verzi, kterou uvidíte.

Hříčka původně byla napsána pro prosincovou, adventní atmosféru, což bylo rovněž nutno změnit, spolu s názvem, aby hříčka mohla být ve své současné podobě představena tady, na Noci vědců.

Protože původní herci byli vesměs studenti a učitelé Masarykovy univerzity, rozhodl jsem se za pomoci jejich fotografií z univerzitního Informačního systému dát bakteriím jejich tváře tak, aby tu byli s námi, i když tu s námi nejsou.

Starosti streptokokovy

aneb

Příběhy z dutiny ústní

Ondřej Zahradníček

Lidé si chodí přes parky a náměstí
Ve tvářích mají svá štěstí i neštěstí
A s nimi chodí – jak zjistíte za chvíli –
Po městě maličké koky a bacily.

V štětičce poslané z krčního výtěru
Najdou se, i když jsou maličkých rozměrů.
Mají své osudy, tak jako lidičky
Do pusy vejde se příběh nám celičký.

Jsou taky zábavní, i když jsou malincí
Po zubech lezou si v červnu i v prosinci
Mají své zvyklosti pro každé období.
No, ale nejdřív si představme osoby.

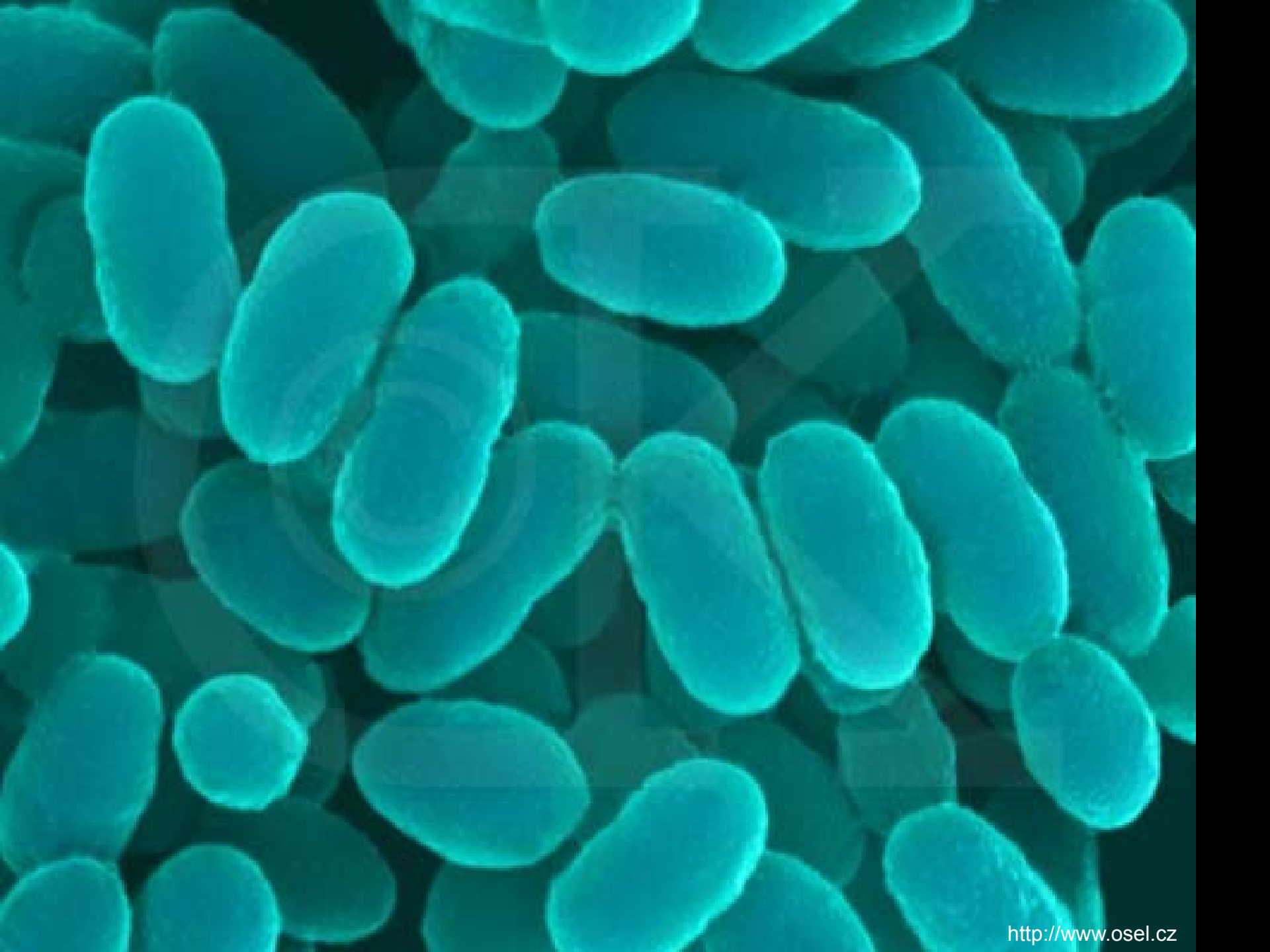

aždý kdo vejde do
stního otvoru

rčitě narazí na
dnu potvůrku

áš **ústní streptokok**,
odný a v pohodě

puse je domácí, jak
ba ve vodě.

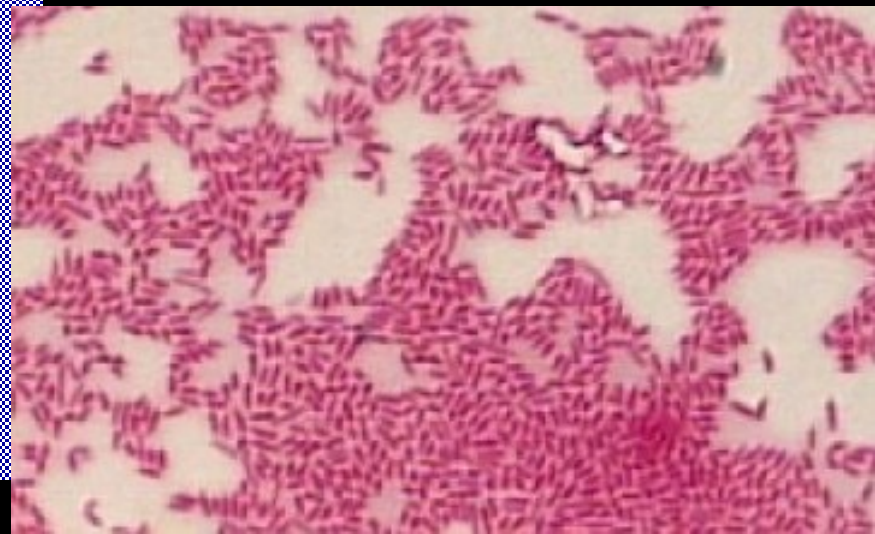

Do pusy chodí jak
domů či na hotel

I jedna z půvabných
tyčinek **prevotel**

Také ji dost často
zastihnem v sliznici

Zjihlou a vánoční
období slavící.

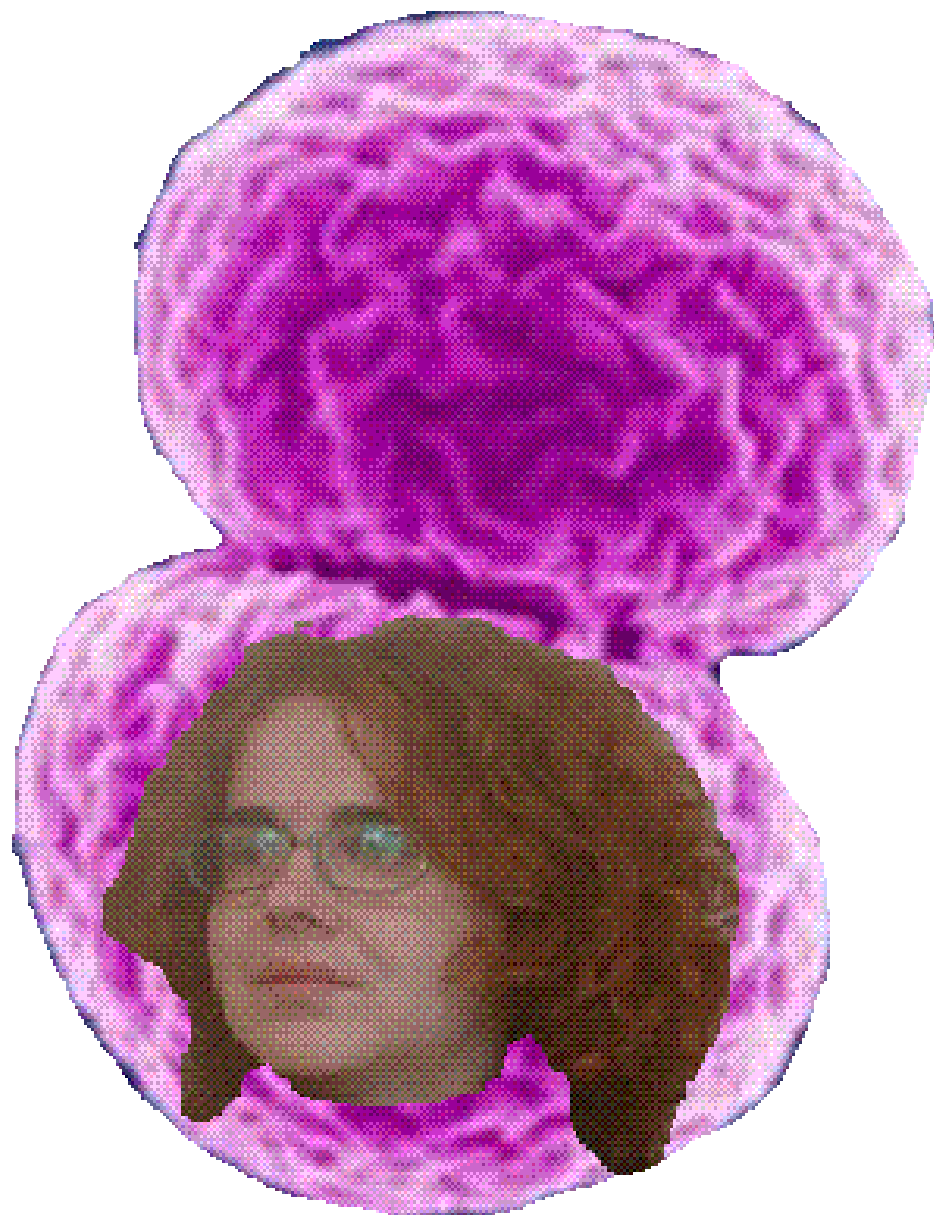
Prevotela na umělé kultivační půdě

<http://www.microbes-edu.org>

Neisserky sestra je původcem ka
To vědí dobře i děvčata ze zdravk
Pro ústní sestřičku odpor se neh
Hodná je, nezlobí, nikomu neškoc

Co tyhle tři vlastně spojuje nejvíce
Biofilm tvoří si v zákoutích sliznic
A ten pak odolá v maličké chvílinc
Podlému útoku mnohého zločince

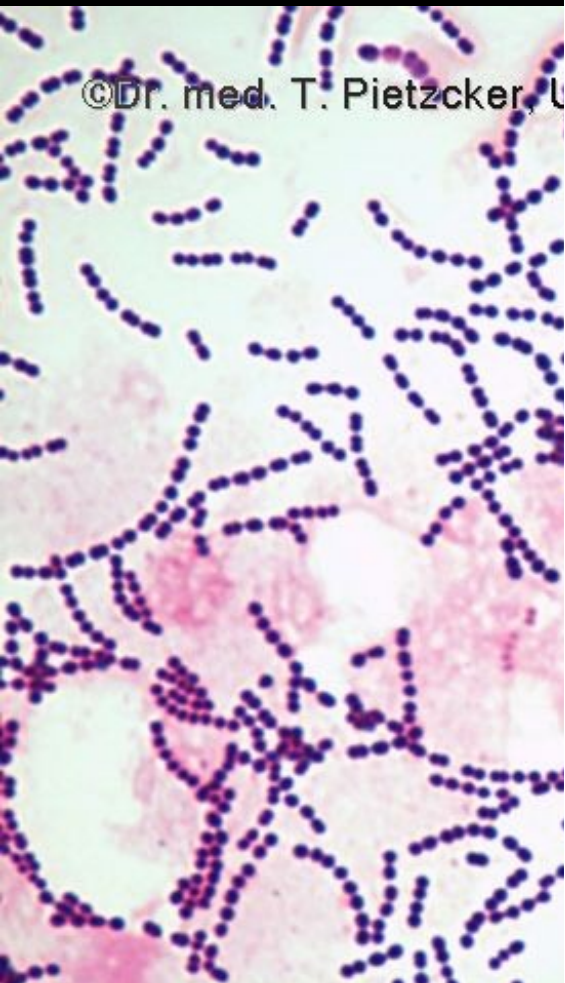

Streptokok pyogen s nimi se nebaví

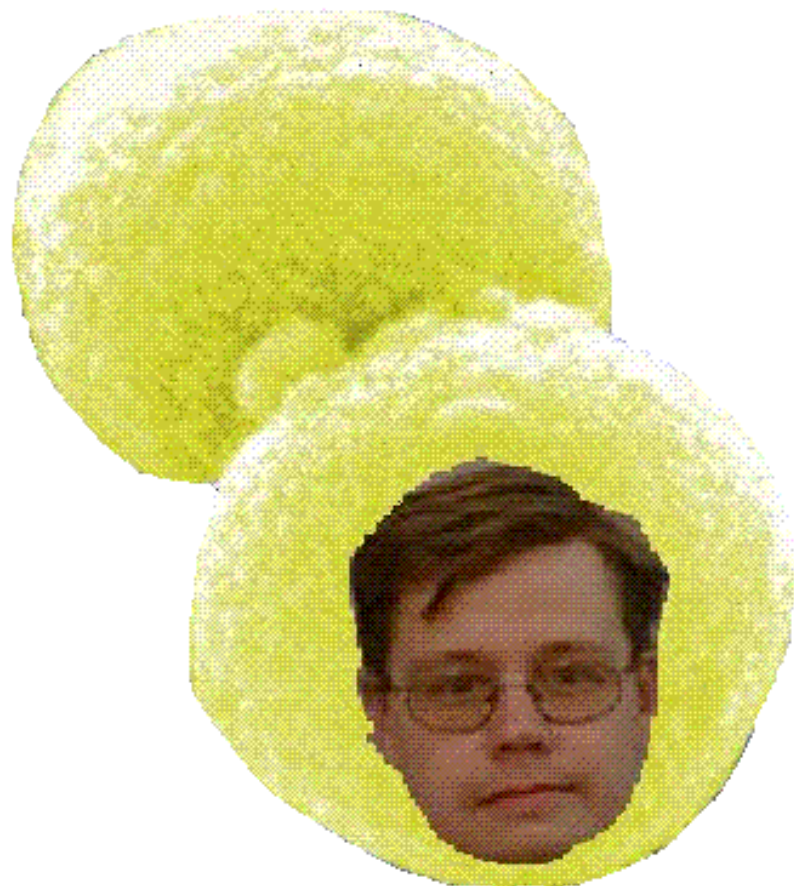
Zánět ti ve chvílce u

Nemusíš pro něj hr

I když to namíchne,

Streptokok pyogen ústního brácha je
Jenomže na tohle se tady nehraje
Jeden je hodný a sliznici pomáhá
Druhému nechybí k průšvihu odvaha.

Tak, ústní streptokok právě k nám přichází
Sliznicí šine se beze všech nesnází.
Šine se zvolna a nepříliš vesele
Shání si dárečky pro svoje přátele.

Bacily si ústy plavou

K shopping centru s těžkou
plavou

Plákupy jsou znakem doby

Bacily se přizpůsobí

Bacily si ústy plavou

za shonem a za potravou

Mnohý člověk, mnohý bacil

Čas od času mívá za cíl

at' je ze Lhoty či z Prahy

Shánět dárek super drahý

Mnohý člověk, mnohý bacil

By se málem radši bacil

lepší s mraky plout oblohou

lež postávat před výlohou

Reklama všem bere síly

Choubná je i pro bacily

lepší s mraky plout oblohou

Ušetřit si starost mnohou

**Já jsem bakterie hbitá
I když tvarem kulovitá.
Jsem povahy mírné, něžné,
Řadí mě do flóry běžné.**

**Že mě lidi v puse mají
To někteří radši tají.
Ta myšlenka je dost ruší
Anebo to stěží tuší**

**V puse jsem, a nejsem vidět.
Mám se za to ale stydět?
Cítit hanbu v jednom kuse,
Za to, že mě máte v puse?**

**Kdepak, pánové a dámy
Bud'te rádi, že jsem s vámi!
Vaše ústa za odměnu
Bráním vpádu pyogenů!**

**Ale jedna věc mě tíží.
Významný den už se blíží.
Bude to už příští pátek
dvě kámošky mají svátek!**

**Vysvětlím vám, oč tu běží:
Obavy mám, že jen stěží
Stihnu sehnat vhodný dárek
Pro ten kamarádek párek.**

Abych se vám představila

Já jsem bakterie čilá.

Svůj svět z líce znám i z rubu

Ten svět mandlí, dásní, zubů.

Ach, málem bych zapomněla:

Hodná, nevinná jsem celá.

Ve sliznici tiše dřepím,

Čas od času cukry štěpím.

Čas od času v koutku dásně

Sedím si a skládám básně.

Škodit, to bych neuměla.

Tak to jsem já, Prevotella.

**My dva tady v smyslu jistém
Vytváříme ekosystém.
V tomhle ale nejsme sami.
Jsou tu přece naši známí.**

**Čas od času Neisserie
Optimismus do nás vlije
Ona stvoření je něžné,
Patří taky k flóře běžné.**

**Je to fajn, když jsme tu všichni
Usazení na sliznici
Bývá nám tu skoro krásně
Na povrchu vaší dásně.**

**Podívejte - tamhle běží
Celá veselá a svěží.
V zubním plaku, aj, se ryje...
Ahoj, Ústní Neisserie!**

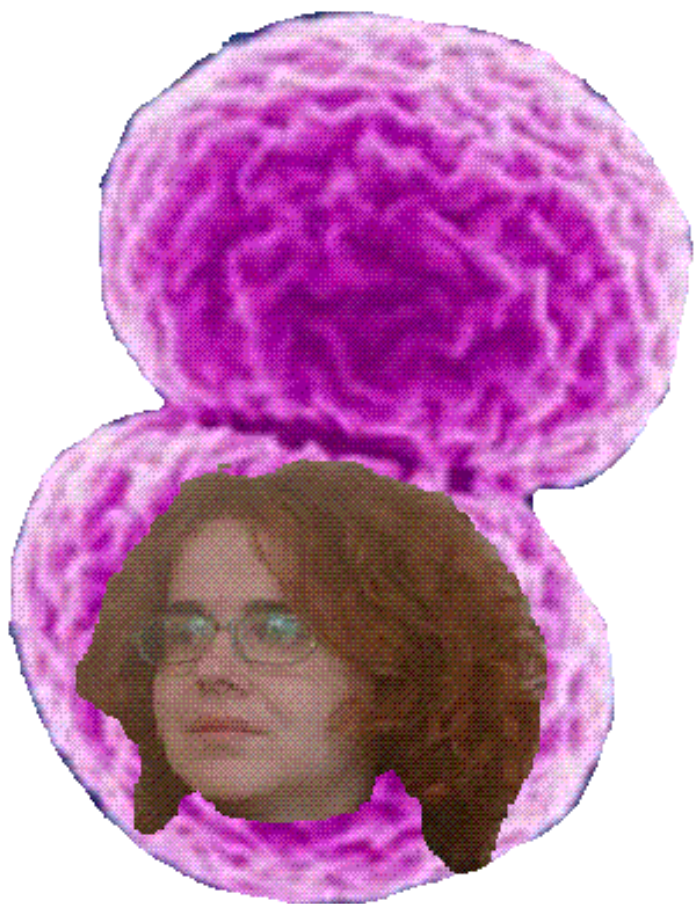
Ano, vy dva: jak se máte?

A kam pořád utíkáte?

Hledám cestu do Carrefouru

Musím sehnat dárků fůru.

e, že ti vážně hrabe

Za á nejsi člověk. Za bé

Čím bys v tom Carrefouru platil?

Vždyť by ses tam leda ztratil!

Yogen lítá venku.

sedl si na kapénku,

chám tady zubní plaky

at vzduchem budu taky!

chci jak on dělat zánět,

sím však jít dárky shánět!

e je vzít?

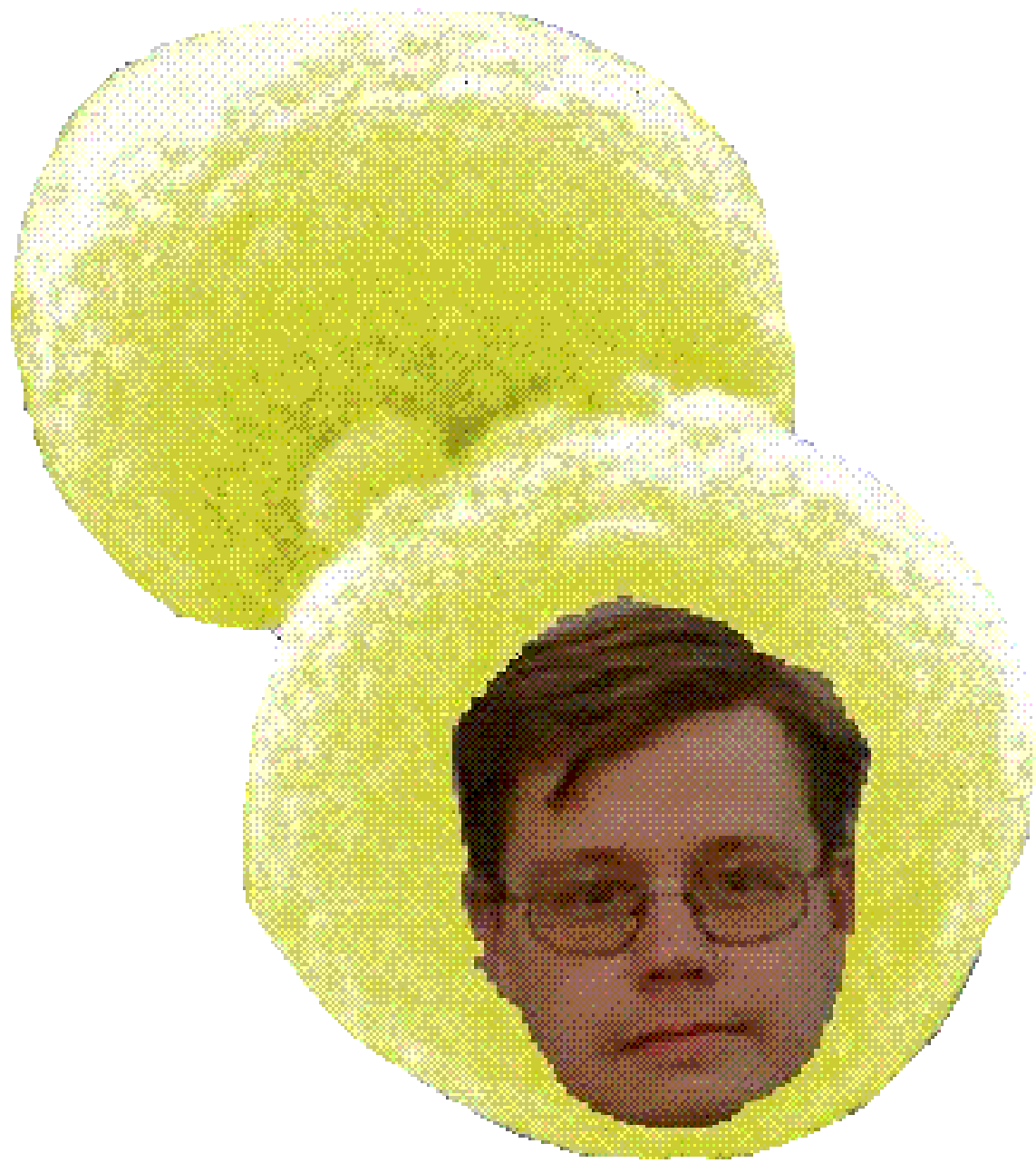
m pro ně skočit?

žně nevím, co si počít.

**Lítat v tomhle městském vzduchu,
Pak někomu přistát v uchu
Anebo spíš skončit v prachu?
Říkám – nic moc, milý brachu.**

**Dárek nemusí stát mnoho
Hlavně když potěší toho,
Pro koho se s láskou chystá
Tohle je věc přece jistá.**

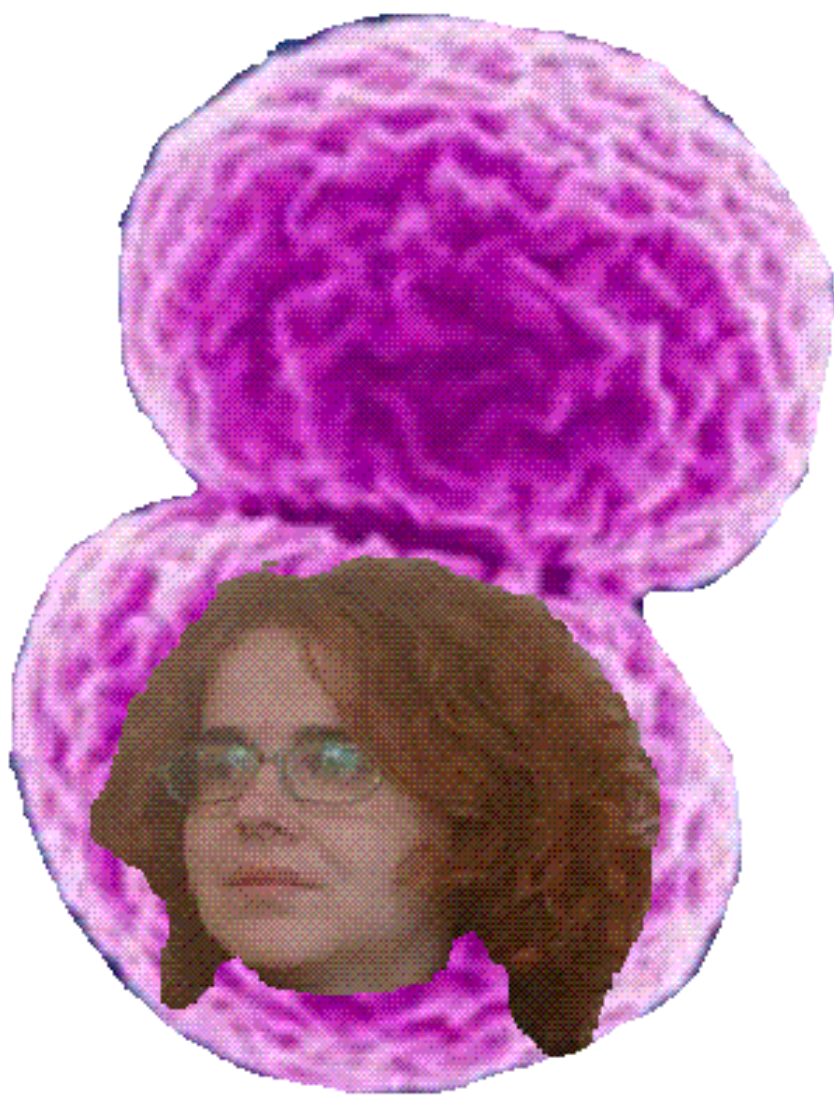

enže málokdo má přeci
Rádost z obyčejné věci.
Mít to, co nemají jiní
Tohle lidem radost činí!

Člověk, který nás má v puse,
O tom žvaní v jednom kuse.
Obavy má ze své ženy
Chce jí koupit dárek cenný.

Taky děti prý se zlobí
Když dar není v duchu doby.
K čemu lego? K čemu sloni?
Z módy vyšli Pokémoni!

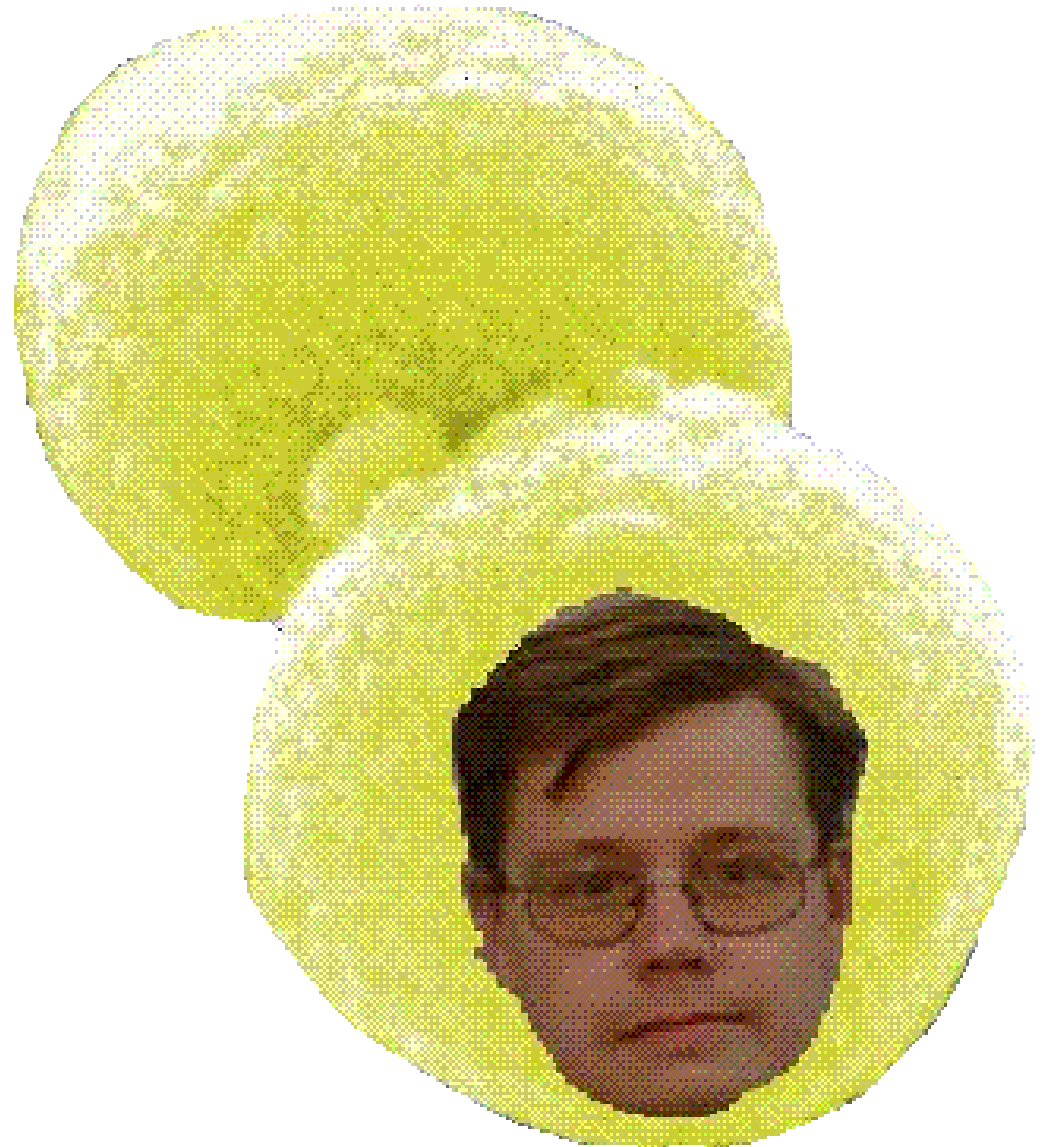
A tak člověk lítá, shání
Do setmění, od svítání
Div mu z toho neharaší
Nakonec to ale splaší!

**Chceš být jak ti lidi,
za vším cenu vidí?
Potokoku, nevěř tomu
Krefouru vrat' mysl domů.**

**...í přece dárek malý
Když ho mikrob s láskou balí
A potom si všichni spolu
Sednou k svátečnímu stolu.**

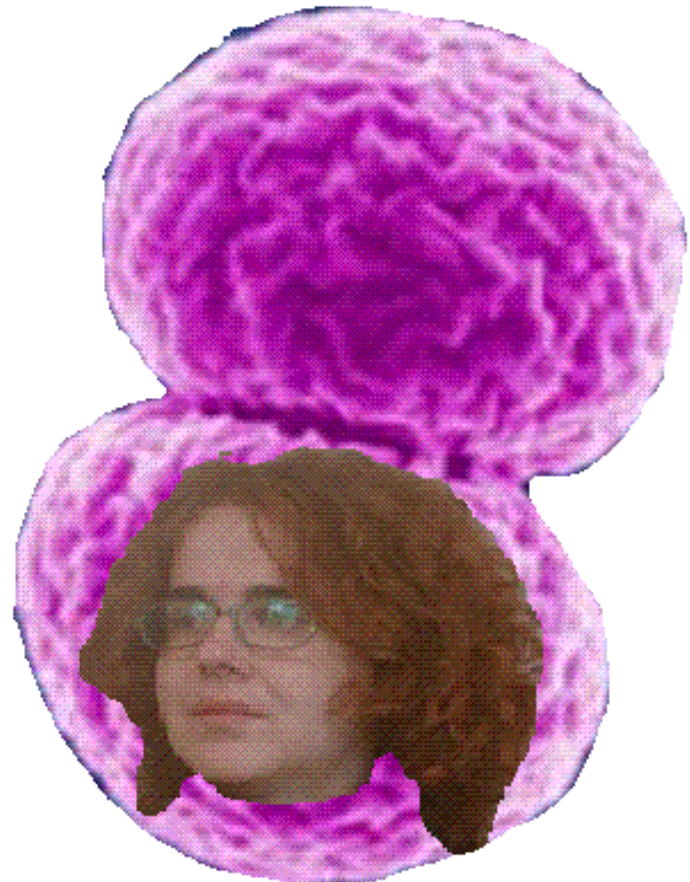
**Mám teď z toho divný pocit
Být tak jako erytrocyt
Nemít jádro, nemít hlavu,
Nepřemýšlím, jen si plavu
Snad Neisserka pravdu mluví
Že se to přec jinak dělá.
Nepoběžím do Carrefouru
Promyslím to, času fůru..**

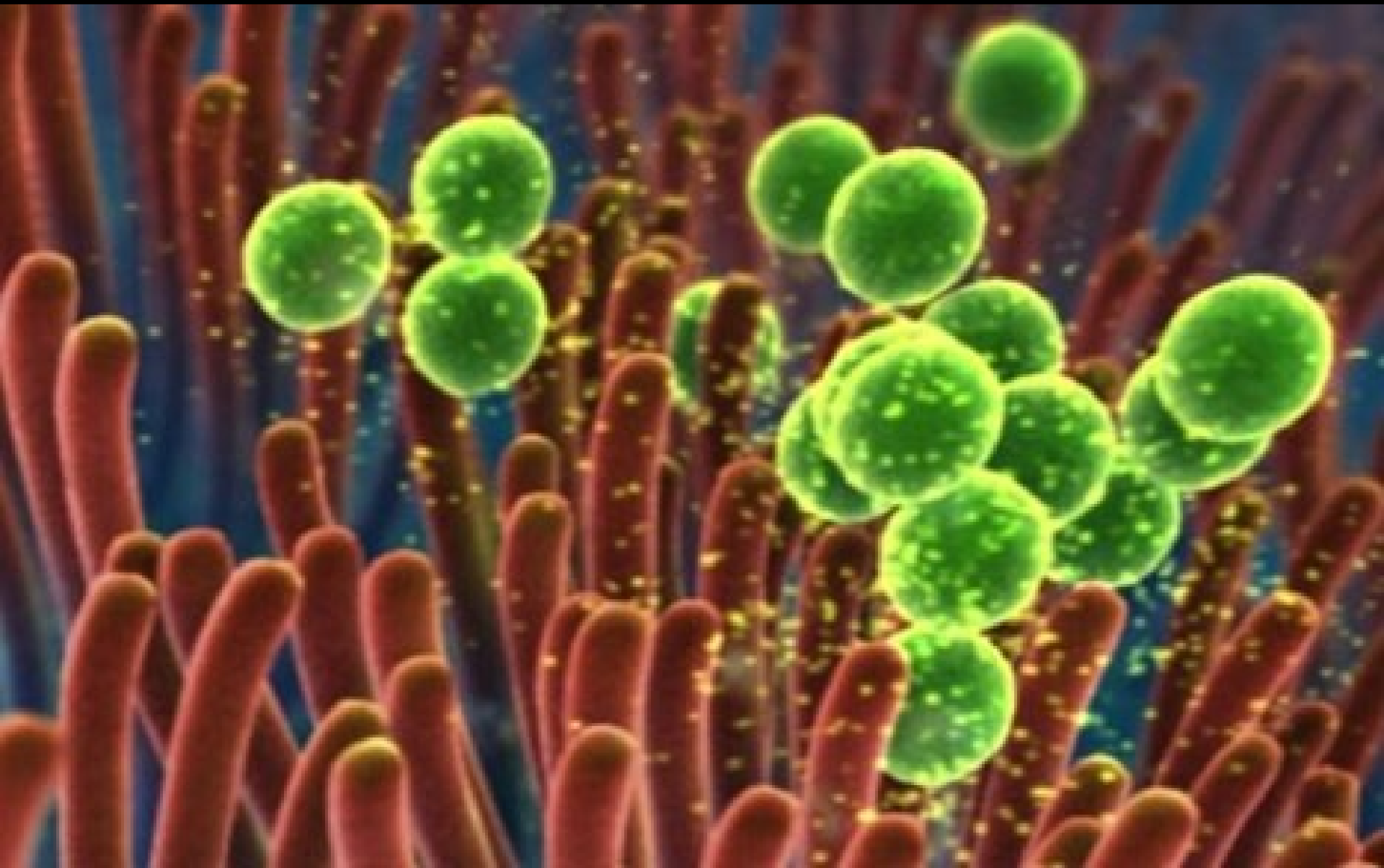

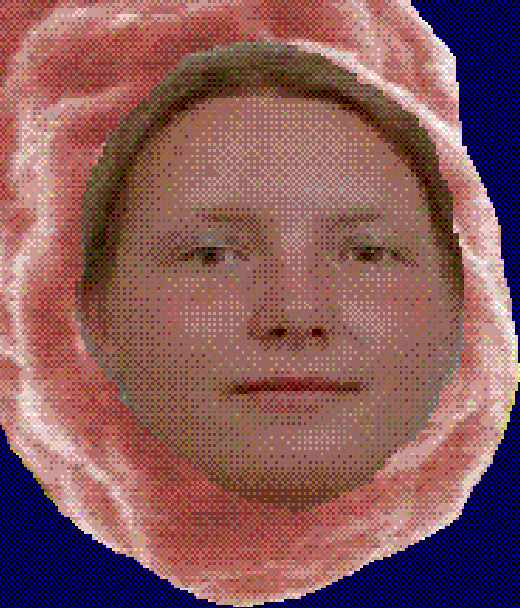

**Kamaráde, Streptokoku,
Tak už toho nech, ty cvoku!
Vždyť jsi s ostatními tvory
Součást skvělé běžné flóry!**

**Streptokoku, směj se s námi
Máš tu nás, dvě skvělé dámy
Dohromady se zas dejme
A náš song si zazpívejme.**

**My jsme skvělá flóra běžná
K našemu člověku něžná
Osídlíme povrchy
Číháme tu na mrchy.**

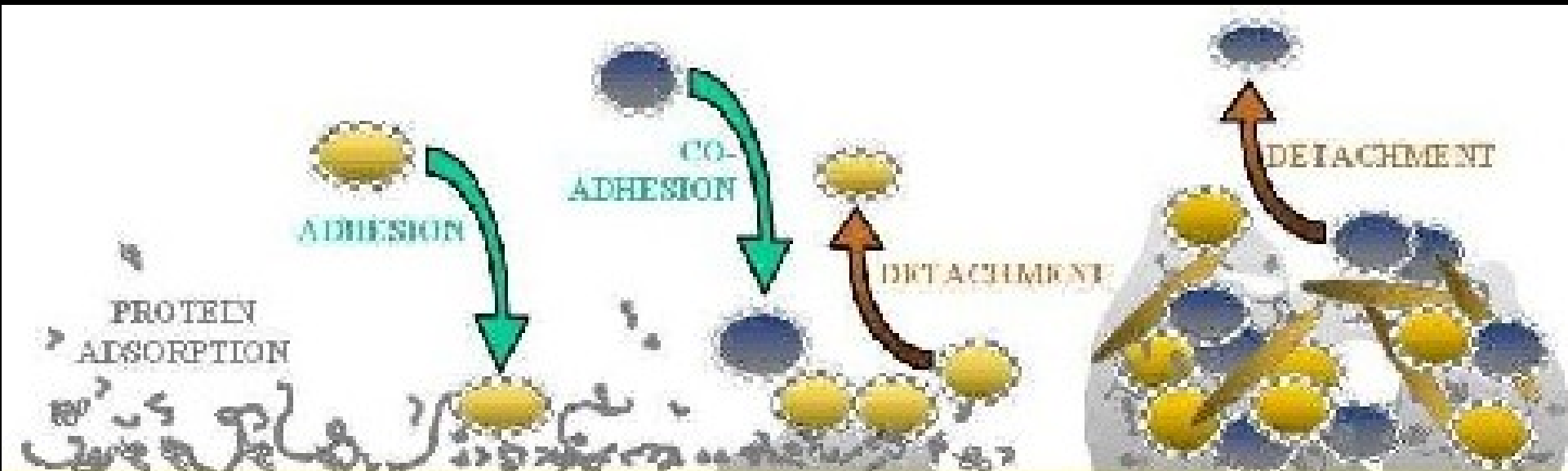
**Scházíme se každý pátek
Za účelem tvorby látek
Z kterých vzniká biofilm
Pevnější než dub i jilm!**

**Bez ohledu na období
Biofilm je naše hobby
Vztahy máme bezvadné!
Kámoši jsme – či snad ne?**

**V biofilmu na sliznici
Při rýmě i při vichřici
Biofilm – to je náš hit
Ten si nenecháme vzít.**

**V biofilmu - není divu -
Vzdorujem každému vlivu.
Pevnější než dub i jilm
Je náš skvělý biofilm!**

Vznik biofilmu

Já, pyogen, všechno změním

Toxiny své na vás cením!

(cení zuby a vrčí)

V mém útoku do tkání

Těžko kdo mi zabrání!

Například mám pouzdro skvělé

(vytáhne pouzdro na tužky)

A to ještě není celé!

Mám rozkladné enzymy!

ale pěkně pleteš!

Ty jsi zlá a hnusná veteš!

Opust' naši sliznici

Zvol si jinou silnici!

**To abych se kiii zpatky!
Čekal jsem tu protilátky.
Ale nečekal jsem vás!
Který vás sem přived d'as?**

**Běžná flóra jsme, ty tele,
My chráníme hostitele.
Útočník je bez šance,
Splácáme z něj lívance.**

**Na mě je tu každý krátký!
Dokonce i protilátky
Občas mi tu vyjdou vstříc
Škodím s nimi ještě víc!**

**My víme, že nejsi sl
Ale taky nejme srab
Navíc máme biofilm
Pevnější než dub i j**

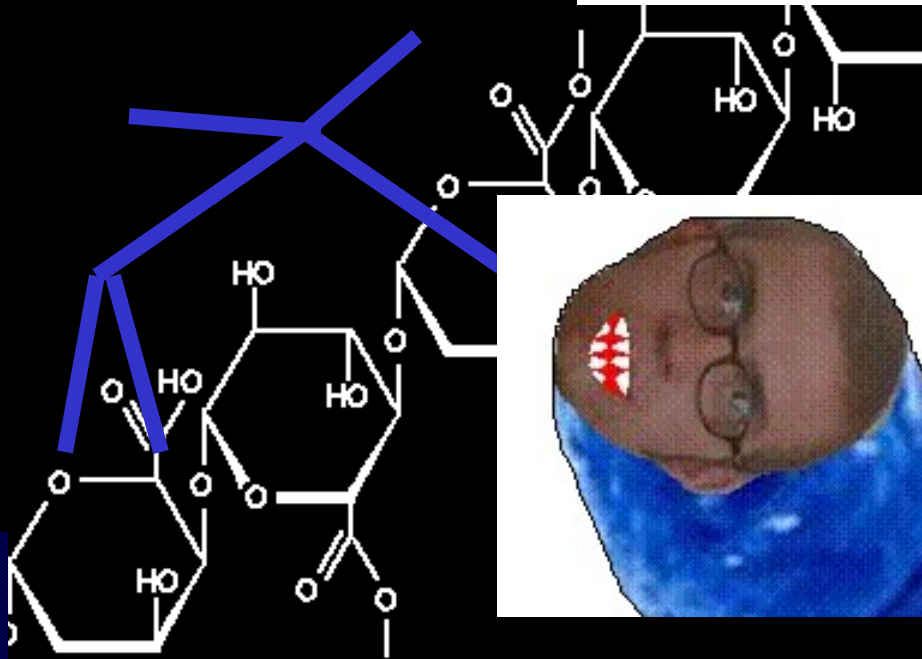
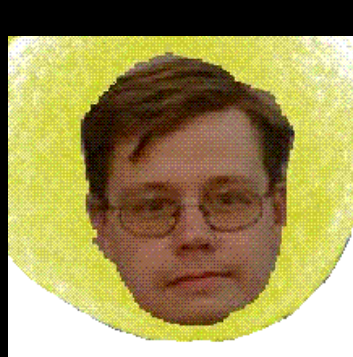

K smíchu jsou mi biofilmy!

Těžko jen by uškodil mi

Zavelím si: do zbraně

A teď – hurá do tkáně!

(Pyogen ztratil rovnováhu a zakopl o polysacharidový řetězec)

Co tohleto - co to bylo?

To mě k smrti vyděsilo!

No to jsem si teda dal!

Radši půjdu o dům dál.

To jsme tedy zvládli skvěle!

Ať si táhne! V tomhle těle

Nepochodí žádná z mrch!

Nad mrchami máme vrch!

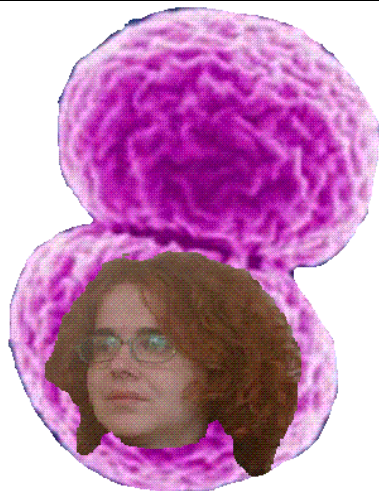

Však jsme taky borci skvělí

Jaké tu dřív neviděli!

Každý ještě zmizí rád!

Hlavně já – že jsem ho zvlád'?

Ty? Vždyť já mám podíl větší

na zničení nebezpečí!

To já jsem mu dala mat.

Ty bys to chtěl popírat?

...y a vítěz? Co tě nemá!

...ásluhy své vyděl dvěma!

...lezvládla bys sama nic!

...á jsem přispěl mnohem víc!

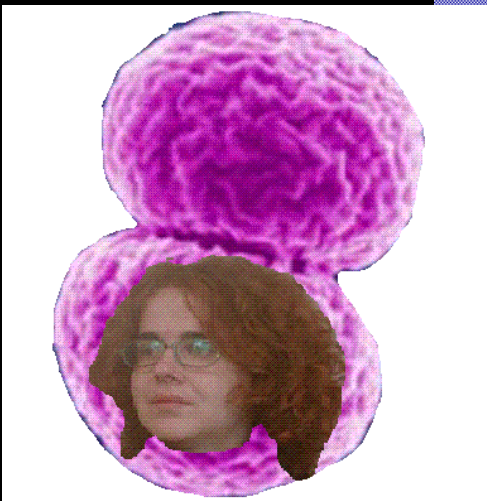

No tak, už se nehádejte

Na můj názor taky dejte:

Bud' fungujem společně,

Nebo jsme tu zbytečně!

...já přestanu hned a lehce!

...Ale TENHLE přestat nechce!

...Chvastoun jeden chvástavý!

...UŽ mě vážně nebaví!

Chvastoun jsi tu TY jediný

jenom ty, a žádný jiný.

Chvástáš se tu každý den,

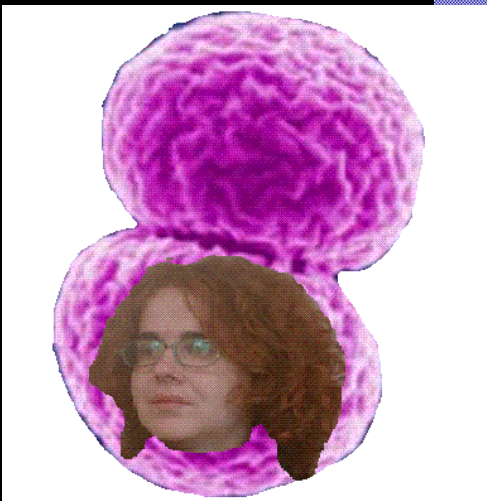
horší jsi než Pyogen!

Ale no tak, nechte toho,

Jenom dokud je nás mnoho
pyogena přemůžem.

Hádat se? To nemůžem!

Kvůli mně to není přece

JEJ zavřít do pevné klece!

Kdepak, s ním se nedá žít!

Jdu pryč, tady není klid

**To máš pravdu – však co tady.
S vámi dvěma dohromady?
To už ani minutu!
To radši žít na Plutu!**

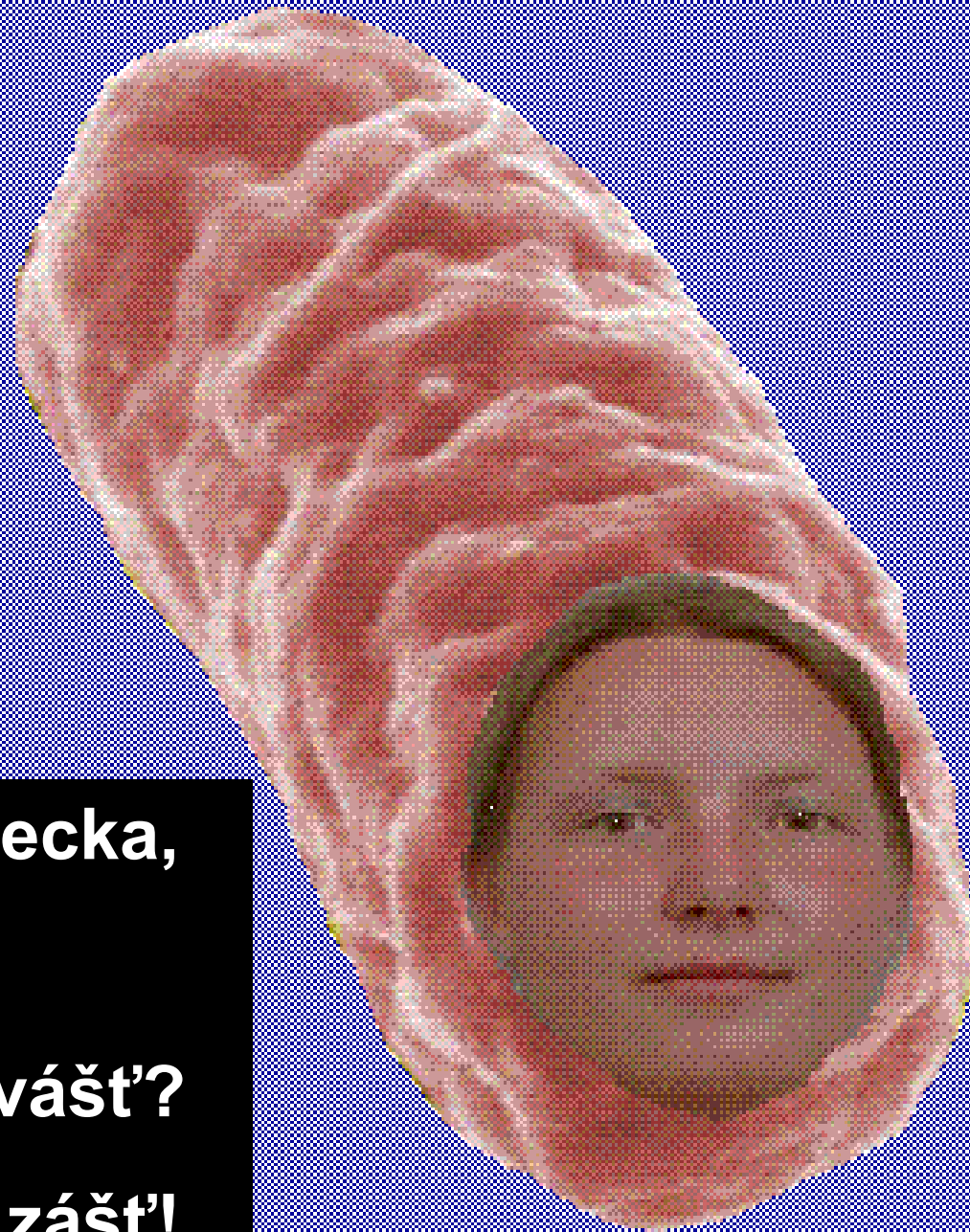
**Tihle dva mě zlobí
Vážně už mě štvou
Nic nepřizpůsobí
Představu maj svou
Pryč je doba, kdy jsme spolu
Byli u jednoho stolu
Povahu maj zlou**

**Každý se jen hádá
To mě nebaví
Ukážu jim záda
Když jsou svéhlaví
Než takové společníky
To radši být bez nich, díky
Bez nich ve zdraví**

**Kdo jim o to stojí
Kdo je málo zná
Ať se s nimi spojí
Ale já jsem já
Říkám tady odhodlaně
Nebaví mě, kašlu na ně
Jdu žít jak se dá**

**Pustila je soudnost všecka,
Hádají se jako děcka!
Co si počnem každý zvažš'?
K čertu hádky, k čertu zášť!**

**Hej, sliznice, končí hrátky!
Pyogen je zase zpátky!
Už se zase zotavil,
Odpočal si, nabral sil!**

**Jenom abych, na potvoru,
Nepotkal zas běžnou flóru.
Tenhle jejich biofilm,
Ten je vážně jako jilm!**

**Já mám smůlu, už jsou tady!
Zas mě zvládnou dohromady!
Ale počkat - vždyť je sám!
Copak se teď bát ho mám?**

**No fakt - sám je! Už mi hrabe!
Teď se nebojím tě, srabe!
Během jedné vteřiny
Zaútočím toxiny!**

**Už tě mám, a to je jisto
Nezbude tu pro tě místo!
Sorry brácho, je to tak,
Ale já jsem zabiják!**

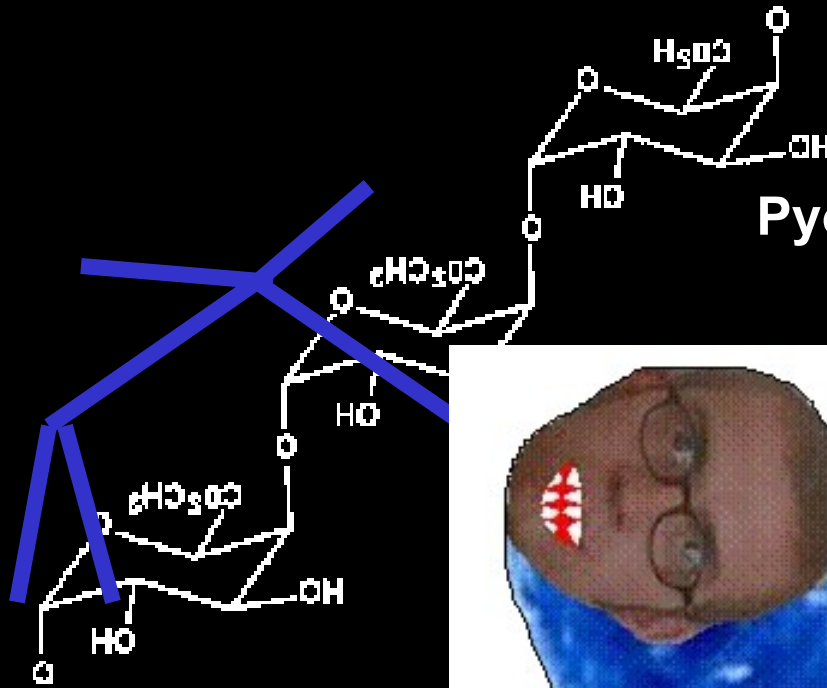

**Pomoc! Pomoc, kamarádi
Měli jste mě přece rádi,
No tak mi teď pomozte
V mizérii naprosté!**

**Odpusťte mi, co jsem řekl,
Ten Pyogen neutekl!
Už je tady zase zpět
A chce znovu vyvádět!**

Ještě že jsme zaslechli tě
Naše pomoc zachrání tě!
To by byla hrůza! Jej!

Pyogene, hned se vzdej!

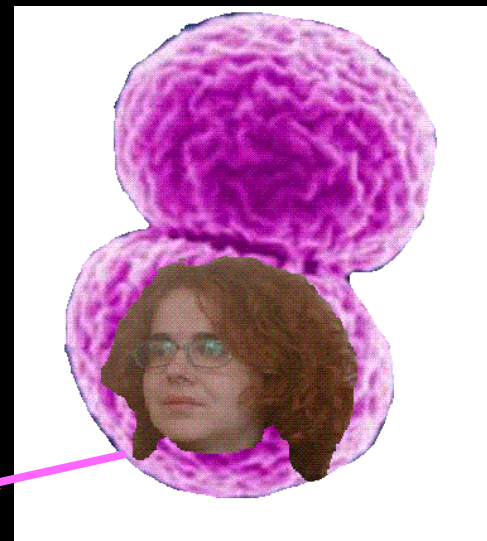

**Myslel jsem, že je to v cajku,
A teď chce to bílou vlajku
Nic bych dělat nemohl
Biofilm mě přemohl!**

Tohle ještě konec není,
Přece zbývá usmíření!
Tak, ať konec dobrý je
Podejte si fimbrie!

Odpust, bakterie má,

Že jsem byla pošetilá!

Ted' už ale chápu víc

Sám nezmůžeš tady nic.

Odpust' i ty, kamarádko,

**Bylo to ode mě krátko-
zraké myslet si, že sám**

Do nosu někomu dám.

Jiná věc mě ale děsí:

Musím dárky sehnat kdesi!

Do prkýnka! Nevím sám,

Co si vlastně počít mám!

Není třeba shánět honem.

Sháníš, lítáš, a co z toho?

Velký dar nic neřeší

Drobnost taky potěší.

To jenom ti lidi hloupí

Myslí si, že čím víc koupí

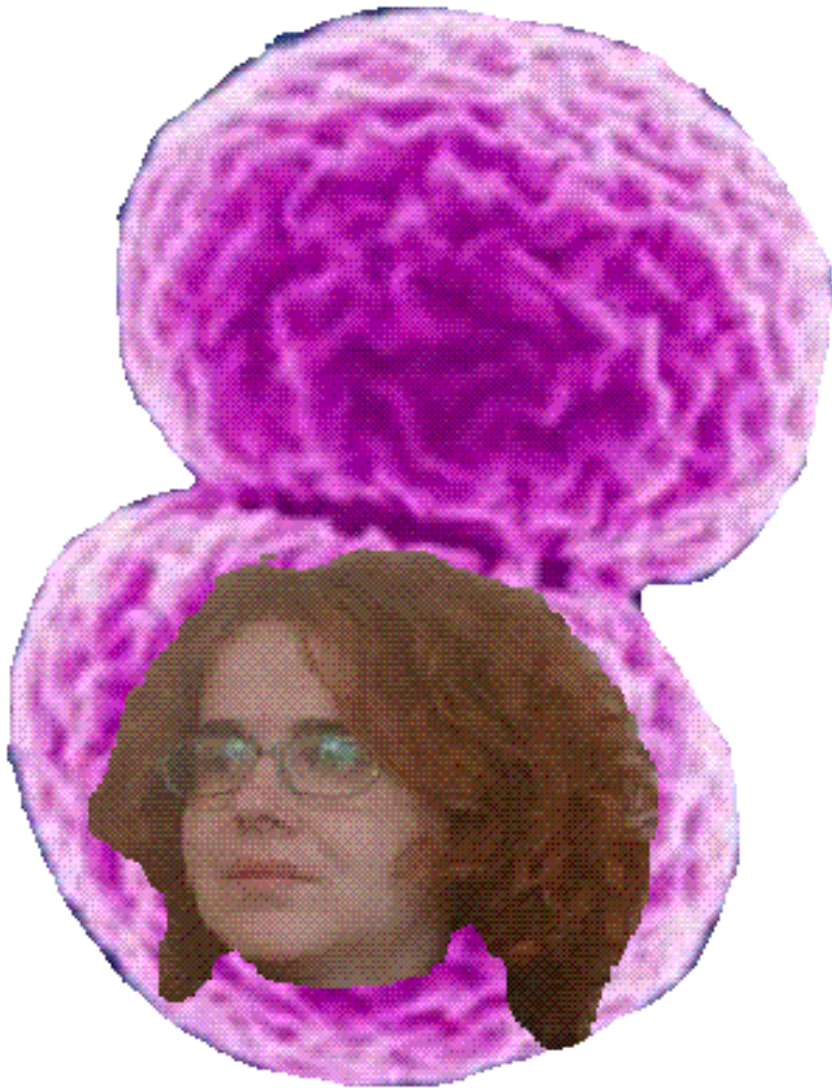
Tím na světě bude líp.

To je vážně hloupý vtip.

**Dobře, Neisserie milá,
Kasi's mě už přesvědčila.
Chyba je, jak se mi vidí,
Že si беру příklad z lidí.**

**Přeháněl jsem to s tím shonem
Chtěl jsem všechno sehnat honem.
S tebou to však lepší není.
Třeba – ten kvalt do pečení...**

**Že prý – mají přijít hosti,
A tak jídla do sytosti
Musí dostat každý, každá?
To je přece sebevražda!**

emůžeš míchat přeci,
t' to jsou dvě různé věci.
t' si musím dělat hlavu
achystám na oslavu!

ně letos jako loni
bíčky a dorty voní
i budou spokojení
e přece marné není!

co nás má na jazyku

ake říká slova díky

Když se někde dobře nají

Tuhle radost všude znají!

enže všechno má své meze
leckerá se drží teze

Abych mohla hosty vítat
Musím tři dny předtím lítat.

A pak při oslavě dřímá
A má kruhy pod očima.
Těžko vysvětlit však ženě
že má chystat přiměřeně.

Abby atmosféra vládla
Nejsou nutné tuny žrádla.
Kdepak – správná bakterie
Necpe se a zdravě žije.

Vážně, nebudme jak lidi.

Oni setkání jen šidí.

Hodně dárků, jídla mnoho

Pak to skončí – a co z toho?

Za něčím se ženou stále,

Netěší je dárky malé

Ohromit jen pořád touží

Po nákupech jen se plouží.

Je to pravda, kamarádky.

Vždyť ten život náš je krátký

Třeba setřou nás a v sáčku

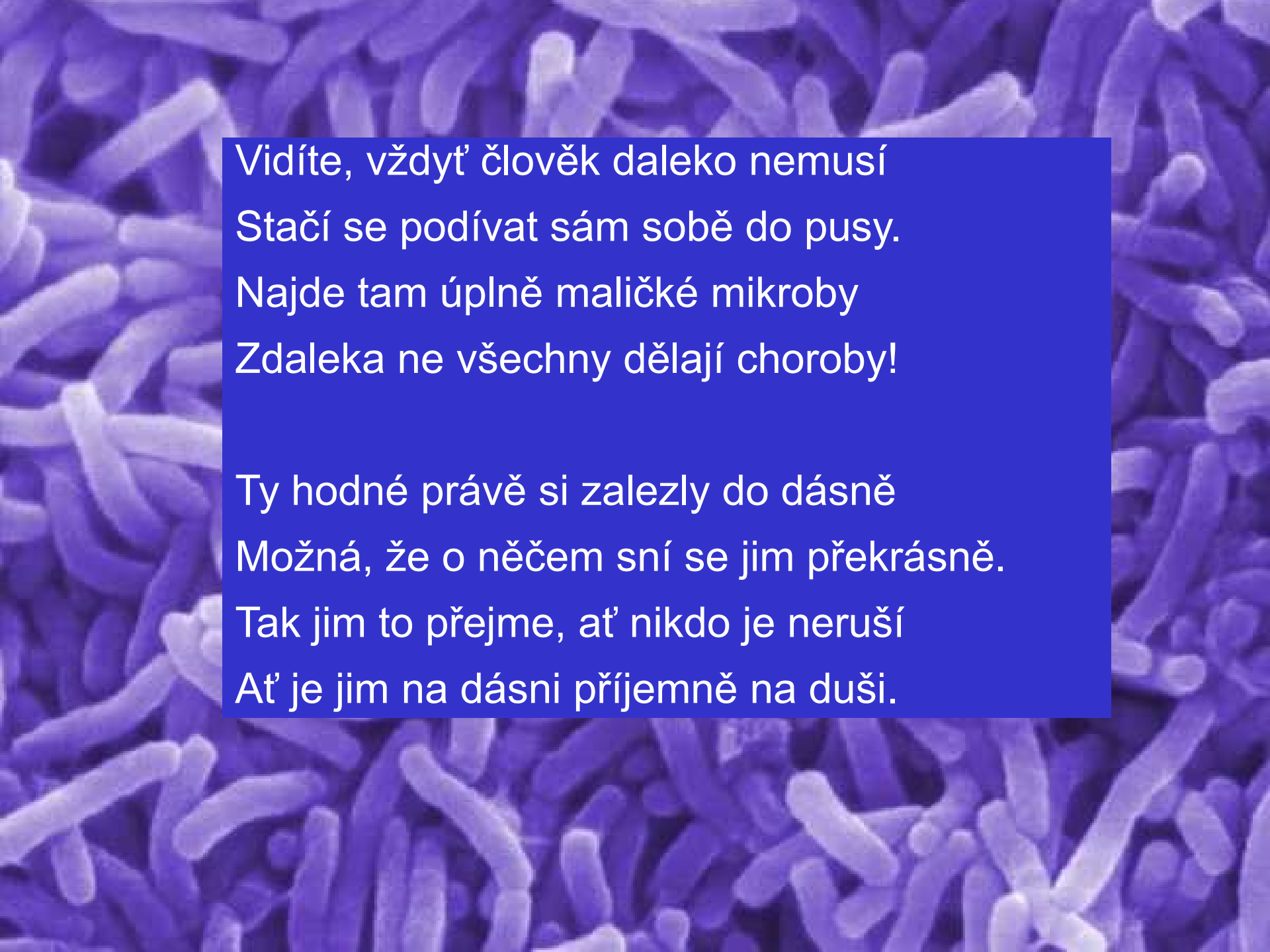
Odešlou nás na mikračku...

Kultivační
výsledek
výtěru z krku

**Nebud' me zas pesimisté,
Vždyť to všechno není jisté.
Pár dní zbývá do oslavy
Tak ať se tam každý baví!**

A microscopic image showing a dense field of purple, rod-shaped bacteria. The bacteria are oriented in various directions, some appearing as single rods and others as pairs or small clusters. The background is a light, almost white color, making the purple rods stand out.

Vidíte, vždyť člověk daleko nemusí
Stačí se podívat sám sobě do pusy.
Najde tam úplně maličké mikroby
Zdaleka ne všechny dělají choroby!

Ty hodné právě si zalezly do dásně
Možná, že o něčem sní se jim překrásně.
Tak jim to přejme, ať nikdo je neruší
Ať je jim na dásni příjemně na duši.

KONEC